

Hockeyvelden Fortuinweg te Zaandijk

**Mitigatie- en compensatieplan beschermde
soorten**

projectnummer 417746
definitief
22 september 2017

Hockeyvelden Fortuinweg te Zaandijk

Mitigatie- en compensatieplan beschermde soorten

projectnummer 417746

definitief revisie 00

22 september 2017

Auteurs

Drs. C. Schellingen

Opdrachtgever

Gemeente Zaanstad

Postbus 2000

1500 GA Zaandam

datum vrijgave	beschrijving revisie 00
22-09-2017	definitief

goedkeuring
M. Visser

vrijgave
T. Artz

Inhoudsopgave

		Blz.
1	Aanleiding	1
2	Mitigatieplan	4
3	Compensatieplan	8
4	Conclusie	12
5	Bronnen	13

1 Aanleiding

Het huidige sportterrein van de Kraaien in Wijdewormer is met twee velden te klein geworden. De gemeenteraad van Zaanstad heeft de wens uitgesproken om de club binnen haar eigen gemeentegrenzen te herhuisvesten. “De mogelijke verhuizing van de Kraaien naar Zaanstad is onderdeel van MAAK.Zaanstad”. Met de verwachte groei van de bevolking wil MAAK.Zaanstad onder andere sportvoorzieningen in de stad verbeteren/faciliteren. Zo blijft Zaanstad in de toekomst een woonplaats waar iedereen zich goed kan ontwikkelen en door beweging aan de gezondheid kan blijven werken. Dit heeft de afgelopen jaren al geresulteerd in een aantal gloednieuwe binnen- en buitensportaccommodaties. De Kraaien is de volgende stap daarin.”

In opdracht van de gemeenteraad heeft gemeente Zaanstad het afgelopen jaar voorbereidingen getroffen om op de locatie Fortuinweg in Zaandijk een nieuwe plek voor hockeyvereniging De Kraaien aan te leggen. Het college van B&W heeft nu het definitieve ontwerp voor de velden en accommodaties vastgesteld en heeft dit 18 juli 2017 ter besluitvorming voorgelegd aan de raad.

Figuur 1.1: Luchtfoto met daarop de globale ligging van de locatie

Het voornemen is in het huidige bestemmingsplan niet toegestaan. Om deze reden wordt een herziening van het plan opgesteld. Het plan kan worden uitgevoerd als duidelijk is dat het plan niet in strijd is met de Wet natuurbescherming (Wnb) en het beleid van het Natuurnetwerk Nederland. In uitgebreid flora- en faunaonderzoek is inzicht gegeven in de aanwezigheid van beschermde soorten en beschermde gebieden binnen de invloedssfeer van het plangebied en de effecten hierop.

Uit de natuurtoets blijkt dat in het plangebied beschermde vleermuizen en de rugstreeppad voorkomen, waarvoor mitigerende en compenserende maatregelen nodig zijn om zekerheid te verkrijgen dat gunstige staat van instandhouding niet aangetast wordt.

Voor de rugstreeppad is reeds een Wnb-ontheffing soortbescherming verleend voor plaatsen amfibieënscherp (het onttrekken van het plangebied aan het leefgebied van de rugstreeppad) en voor het realiseren van nieuw leefgebied in het plangebied. Het betreft zowel water- als landbiotoop. In het activiteitenplan ten behoeve van de reeds verleende Wnb-ontheffing soortbescherming voor de rugstreeppad zijn de mitigerende en compenserende maatregelen voor de rugstreeppad uitgewerkt. Daarom worden deze in voorliggend rapport buiten beschouwing gelaten.

Omdat er in het gebied diverse vleermuizensoorten zijn aangetroffen die door de geplande ingreep negatief worden beïnvloed, is een mitigatie- en compensatieplan gemaakt. In dit voorliggende mitigatie- en compensatieplan wordt aangegeven op welke wijze de uitvoering van de werkzaamheden kan worden aangepast om negatieve effecten op beschermde vleermuizen te verminderen of te voorkomen en welke compensatie wordt voorzien.

Waargenomen vleermuizen en functie projectgebied

Het plangebied en de omliggende groengebieden maken onderdeel uit van het leefgebied vleermuizen. Binnen het plangebied zijn tijdens de vleermuisinventarisaties vleermuizen waargenomen: de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de laatvlieger en de meervleermuis.

De gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger zijn algemene soorten die voorkomen in en aan de rand van stedelijke gebieden. De vleermuizen zijn binnen het projectgebied en in de omgeving foeragerend waargenomen. De gewone dwergvleermuis is de meest zichtbare en meest algemeen voorkomende vleermuis in Nederland. De ruige dwergvleermuis is in ons land een algemeen voorkomende soort. De laatvlieger komt in Nederland vrij algemeen voor.

De meervleermuis komt in het westen (en noorden) van Nederland plaatselijk algemeen voor. In Nederland is de meervleermuis dan vooral te vinden in de open veenweidegebieden (en zeekleigebieden). In de omgeving van het projectgebied komt de meervleermuis boven het water langs het fietspad en de A8 voor.

Mitigatie- en compensatieopgave

Nagenoeg alle begroeiing binnen het projectgebied wordt verwijderd ten behoeve van de aanleg van de hockeyvelden. Door het verwijderen van de beplanting verdwijnt foerageergebied van de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis en de laatvlieger. Gezien de aantallen vleermuizen in het projectgebied wordt het foerageergebied dat verdwijnt als essentieel beschouwd voor de populatie. Herinrichting van het projectgebied en de realisatie van hockeyvelden leidt voor deze vleermuizensoorten tot een overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming omdat het foerageergebied van belang kan zijn voor verblijfplaatsen in de omgeving.

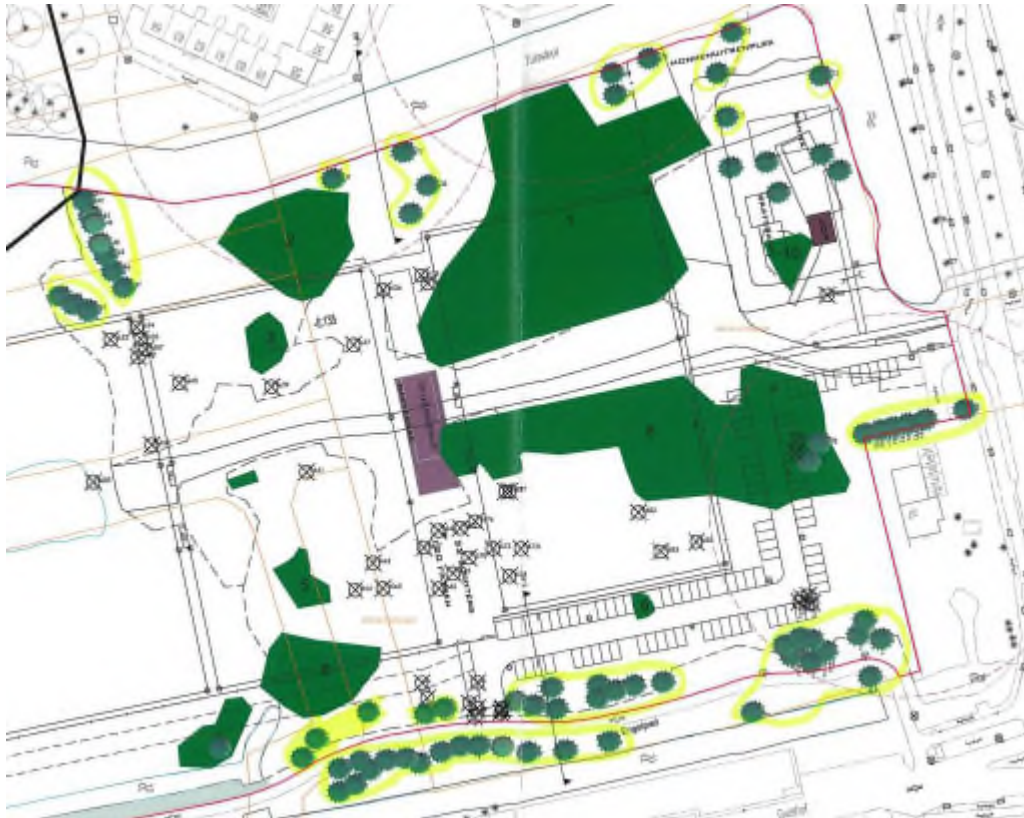
Het foerageergebied van de meervleermuis blijft behouden bij de herinrichting van het projectgebied en wordt evenmin verstoord. De aanwezige verlichting op het fietspad wijzigt niet

door het plan en het gebruik van de A8 evenmin. Daarom blijft het foerageergebied van de meervleermuis buiten beschouwing in voorliggend rapport.

2 Mitigatieplan

De mitigerende maatregelen bestaan uit:

- Beperken van de lichthinder (wordt verder in de tekst toegelicht);
- Beplanting zo veel mogelijk behouden (zie figuur 2.1);

Figuur 2.1: Overzicht van bomen die behouden blijven (geel omcirkeld)

- Bij bomen die behouden worden, worden tijdens de realisatiefase de bomen beschermd met een houtenboomkrans;
- Inschakelen van een soortdeskundige tijdens de aanlegwerkzaamheden;
- Opstellen en gebruik van een ecologisch werkprotocol ten behoeve van de aanlegwerkzaamheden;
- Monitoring uitvoeren van de maatregelen volgens een vooraf vastgesteld monitoringsprotocol. De gegevens die hieruit voortvloeien, worden gebruikt voor de analyse van de effectiviteit van de betreffende mitigerende (en/of compenserende) maatregel.
- Voortzetten maatregelen volgend uit het activiteitenplan en de ontheffing voor de rugstreepad.

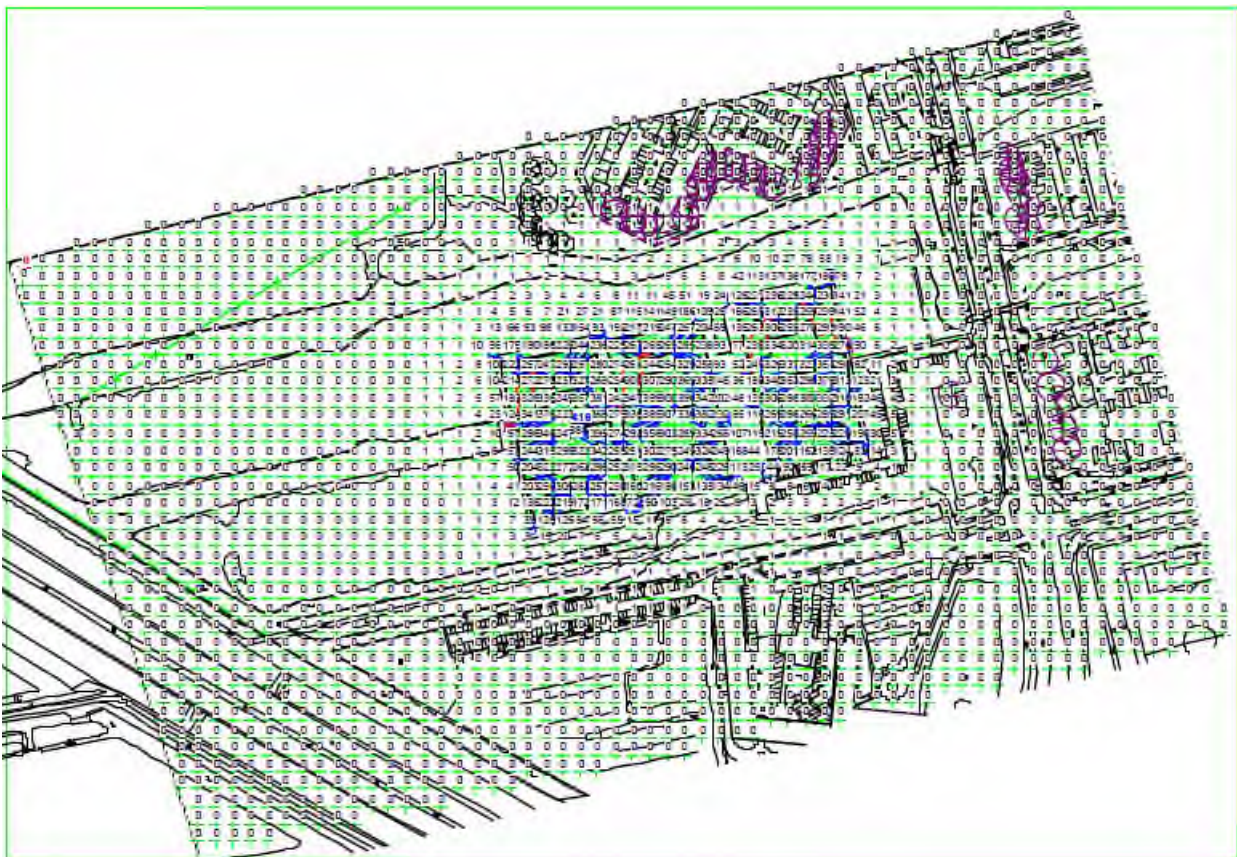
Beperking verstoring door verlichting

De verlichting in het projectgebied wordt aangepast aan de nieuwe functie van het gebied. Met de volgende uitgangspunten voor de verlichting wordt voorkomen dat aangrenzende foerageergebieden worden verstoord door de verlichting tijdens de bouwfase en tijdens de gebruiksfase.

Langs het fietspad aan de zuidzijde van het projectgebied is reeds vleermuisvriendelijke verlichting aanwezig en deze blijft behouden.

Uitgangspunten voor verlichting:

- In de aanlegfase wordt gewerkt met verlichting die het licht goed richt om onnodige verstrooiing tegen te gaan;
- Bij de hockeyvelden komen lichtmasten van 15 geplaatst. Op basis van het lichtonderzoek is geconcludeerd dat deze het licht goed te richten en onnodige verstrooiing tegengaan (zie figuur 2.2). Er is geen sprake van lichtuitstraling omhoog.
- Het vleermuizenfoerageergebied wordt afgeschermd voor lichtverstrooiing door het plaatsen van opgaande vegetatie dicht bij de hockeyvelden en de open plekken aan de noordzijde van de groenzone. Aan de noordzijde van het projectgebied ontstaat een relatief donkere corridor die als foerageergebied kan functioneren.

Figuur 2.2: (Vlak-) verlichtingssterkte (lux) in de omgeving van de hockeyvelden (Oostendorp Nederland, 2017).

Zorgplicht

Buiten het rekening houden met vleermuizen dient ook altijd rekening gehouden te worden met de zorgplicht en met broedvogels. De zorgplicht is altijd van toepassing. Iedereen moet voldoende zorg in acht nemen voor alle in het wild levende dieren, planten en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door de werkzaamheden te verrichten buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen). Ook kan er gefaseerd worden gewerkt om dieren de kans te geven om te vluchten.

Maatregelen vanuit de zorgplicht voor vissen/amfibieën:

- Het dempen van water moet gebeuren in de periode september tot en met oktober, dat wil zeggen buiten de kwetsbare periode van de voortplanting en winterrust. Echter, deze periode kan zowel eerder als later beginnen of eindigen afhankelijk van de lokale klimatologische omstandigheden en van de meteorologische omstandigheden voorafgaand en tijdens de werkzaamheden. In de periode oktober-februari mag gewerkt worden mits de watertemperatuur 8 °C is of hoger (dan zijn vissen actief genoeg om de werkzaamheden te ontsnappen). Vlak voordat deze werkzaamheden plaatsvinden, wordt het water licht verstoord zodat de vissen de werkzaamheden kunnen ontsnappen. Daarnaast vinden de werkzaamheden aan het oppervlaktewater heel rustig plaats in één richting zodat vissen de werkzaamheden kunnen ontsnappen. Een deskundige op het gebied van vissen moet de exacte periode van voortplanting aangeven. De luchttemperatuur moet boven het vriespunt liggen en er mag geen ijs aanwezig zijn in de watergang.

Maatregelen voor broedvogels:

- Verder kunnen bij (de start van) werkzaamheden in de broedperiode, broedende vogels worden verstoord, of hun nesten worden aangetast. De broedperiode loopt globaal van half maart tot half augustus. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Wnb-soortbescherming voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zou kunnen verstoren. De start van de werkzaamheden dient daarom plaats te vinden buiten de broedperiode of er dienen maatregelen genomen te worden om te voorkomen dat vogels gaan broeden. Voor het project is het uitgangspunt dat de bomen voor 15 maart 2018 gekapt zijn, wegens het broedseizoen van de vogels;

3 Compensatieplan

De compensatiemaatregelen voor de vleermuizen bestaan uit:

- herplant van bomen buiten het plangebied;
- realisatie groenstrook binnen het plangebied;
- in beheer nemen van aangrenzend moerasgebied.

Heraanplant bomen buiten het plangebied

Voor de realisatie van het complex is het nodig dat er 146 bomen worden gekapt, waarvan 21 behoudenswaardige bomen die ouder zijn dan 40 jaar (zie figuur 3.1)

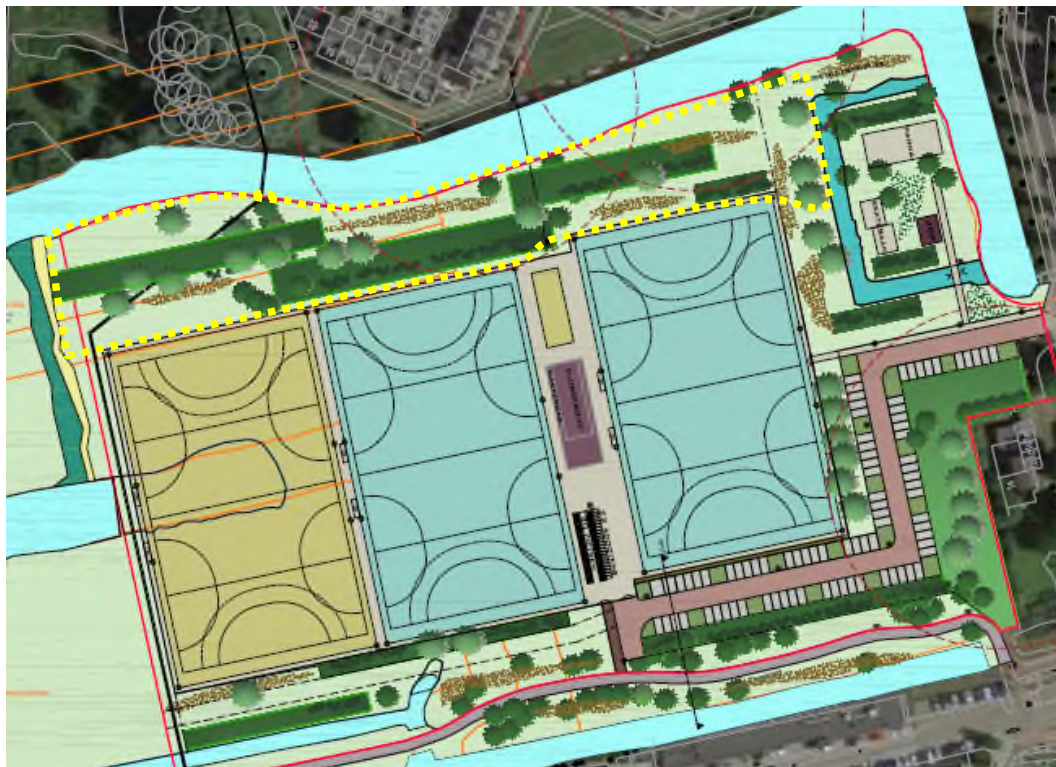
Figuur 3.1: Overzicht te kappen bomen

Alle 146 bomen die worden gekapt, worden vervangen door nieuwe bomen van dezelfde soort.

Realisatie groenzone langs de hockeyvelden binnen het plangebied

In het eerste plantseizoen na de uitvoering van de aanlegwerkzaamheden van de hockeyvelden vindt herplant van bomen plaats in noordelijke randzone van het projectgebied (zie figuur 3.2, figuur 3.3 en figuur 3.4). Deze zone zal de functie als foerageergebied voor vleermuizen hebben. De eisen die de voorkomende vleermuizen stellen aan foerageergebieden vormen de basis voor de inrichting van deze groenzone.

De groenzone langs het fietspad ten zuiden van de hockeyvelden blijft behouden. Deze wordt door nieuw aan te leggen groenstrook afgeschermd van de parkeerplaats (zie figuur 3.4).

Figuur 3.2: Inrichting van het plangebied (met geel omkaderd de nieuw aan te leggen groenstrook)

Figuur 3.3: Dwarsdoorsnede noordelijke groengebied; groenzone wordt aangelegd na afronding van de aanleg van de hockeyvelden

Figuur 3.4: Dwarsdoorsnede zuidelijke groengebied (langs fietspad); groen blijft behouden bij de herinrichting

❖ Biotoopeisen

Uitgangspunt voor de inrichting zijn de biotoopeisen die soorten stellen aan het foerageergebied. Voor het vinden van voedsel heeft elke vleermuissoort zich op enige wijze gespecialiseerd. Een overeenkomst is dat ze allen beschutting van wind zoeken. Enerzijds om energie te besparen, anderzijds vanwege de hoeveelheid insecten.

De gewone dwergvleermuis foerageert vooral in open ruimtes in bosachtig gebied of langs wind beschutte, lijnvormige elementen, zoals bomenrijen of watergangen. Gewone dwergvleermuizen foerageren ook bij gebouwen, in tuinen, parken, landgoederen, langs lanen, bomenrijen, houtwallen, dijken met beplanting, bosranden (loofbos), begraafplaatsen, beschutte vijvers en watergangen. Bij windstil weer kunnen ze ook in een meer open landschap foerageren. Ze vliegen tijdens het jagen niet door de vegetatie maar afhankelijk van de vegetatiehoogte er net langs of er net boven.

De ruige dwergvleermuis is een soort van half open, waterrijke landschappen met zowel vochtige loofbossen als coniferenbossen. Nabijheid van water is essentieel. Vaak jagen ruige dwergvleermuizen langs bosranden, door lanen, boven open plekken in bos en langs houtwallen. Waterpartijen en beschutte oevers vormen een belangrijk aspect van de biotoop. Ook bij harde wind kunnen ze tot ver boven open water jagen.

De laatvlieger foerageert ten opzichte van de gewone dwergvleermuis in dezelfde soort gebieden maar dan hoger in de lucht en zolang de wind het toe laat boven opener terrein.

❖ Uitgangspunten inrichting

Er worden maatregelen genomen om zo snel mogelijk een waardevolle groenzone te ontwikkelen die de functie heeft als foerageergebied voor vleermuizen:

- Er worden bomen van verschillende leeftijden aangeplant. Hierdoor ontstaat ook sneller meer variatie in de groenzone;
- De plantput is minstens driemaal de diameter van de kluit. Hierdoor zal de boom voldoende plaats en losse aarde hebben om zijn wortels te ontwikkelen
- De aarde wordt niet gelijk aangedrukt, maar enkele weken later nog extra bijgevuld als dat nodig blijkt
- Er wordt voor gezorgd dat de wortelhals iets boven het maaiveld staat
- Er wordt voor gezorgd dat luchtzakken in de aarde worden voorkomen. Die kan door tijdens de aanplant aan de stam te schudden. Hierdoor voorkomt men rotten van de wortels;

- De groenstrook wordt niet aaneengesloten aangelegd. Door de verspringingen in de wal en het clusteren van bomen afgewisseld met opener plekken ontstaan luwe zones die bijzonder geschikt zijn voor vleermuizen.

❖ *Planning*

De bomen worden gepland tijdens de ideale planttijd voor nieuwe bomen; dat is in de lente of in de vroege herfst. De nieuwe bomen slaan het best aan wanneer ze worden blootgesteld aan milde temperaturen en gematigde neerslag.

De eerste twee jaar worden de aangeplante bomen met rust gelaten, daarna wordt eventueel als dat noodzakelijk is de bomen bij gesnoeid.

De nieuwe groenstrook kan niet aangelegd worden voordat de hockeyvelden gerealiseerd worden. Daarom is verkend dat er voldoende tijdelijke uitwijkmogelijkheden zijn om de foerageerfunctie op te vangen. Het projectgebied ligt aan de rand van de bebouwing, aan de rand van weilanden. In de wijk liggen ook sportvelden omgeven door een groenstrook en aan de zuidgrens van het projectgebied ligt een fietspad waarlangs bomen staan. De bomen langs het fietspad blijven behouden. Dit betekent dat er nog voldoende foerageergebieden in de nabijheid van het projectgebied zijn zodat er tijdelijk uitwijkmogelijkheden zijn tijdens de periode dat het projectgebied heringericht wordt.

Beheer aangrenzend gebied

Het aangrenzende (westelijk gelegen) terrein (eigendom van de staat) is sterk verruigd. Het betreft een gebied van ca 15.000 m². Dit gebied wordt door de staat onderhouden. De gemeente gaat in overleg met de staat om het beheer af te stemmen op moerassige plas-drassituatie. Dit versterkt het leefgebied van de rugstreeppad en vormt een bron voor het stapelvoedsel van de vleermuizen en versterkt daarmee ook de foerageerfunctie van het plangebied.

4 Conclusie

De beschreven te treffen maatregelen zijn van dien aard zijn dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen behouden blijft. Verblijfplaatsen worden niet aangetast en het plan voorziet in geschikt gebied om te foerageren. Deze foerageergebieden zijn te bereiken vanuit de verblijfplaats (vliegroute) want ze foerageren op dit moment ook op deze locatie en het plan voorziet niet in een belemmering van vliegroutes in de omgeving.

De getroffen maatregelen doen de negatieve effecten te niet én functioneren met een hoge mate van zekerheid goed voor de vleermuizen gezien de biotoopeisen van de desbetreffende soorten, de huidige bereikbaarheid van het plangebied en de beschikbare foerageerfunctie in de omgeving.

5 Bronnen

Oostendorp Nederland; 2017. Lichthinderonderzoek De Kraaien te Zaanstad.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl). 2014. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis, *Pipistrellus pipistrellus*. Ministerie van Economische zaken - Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Team natuur, Den Haag.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl). 2014. Soortenstandaard Ruige dwergvleermuis, *Pipistrellus nathusii*. Ministerie van Economische zaken - Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Team natuur, Den Haag.

Websites

<http://www.vleermuis.net/vleermuis-soorten>

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ OOSTERHOUT
Postbus 40
4900 AA OOSTERHOUT
T. 06 51 61 64 58
E. Christel.schellingen@anteagroup.com

www.anteagroup.nl

Copyright © 2017

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar worden
gemaakt door middel van druk, fotokopie,
elektronisch of op welke wijze dan ook,
zonder schriftelijke toestemming van de
auteurs.